

УДК 331.102.312

О.О. Наумова, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Аналіз зовнішніх чинників інноваційної діяльності персоналу вітчизняних підприємств

В статті досліджено зовнішні чинники інноваційної діяльності персоналу вітчизняних підприємств. Проаналізовано такі групи чинників, як організаційно-управлінські, фінансово-економічні та кадрові. **інноваційна діяльність персоналу, стимулювання інноваційної діяльності, інтелектуальна власність, кадрове забезпечення**

Історична межа між ХХІ і минулим століттям позначилась формуванням нового етапу розвитку суспільства – переходу від індустріальної економіки до економіки знань, глобалізації суспільного розвитку, стрімкого зростання ролі людського капіталу у створенні національного доходу. Збереження та якісний розвиток науково-технічного та кадрового потенціалів в цьому контексті відіграють ключову роль для України на шляху до становлення інноваційної моделі економічного зростання. Важливим є розуміння причин системних проблем у вітчизняній економіці, які зосереджені довкола формування постіндустріальних економіко-правових відносин, якісно нової системи мотивації людей до праці.

Значний внесок у розробку проблем забезпечення розвитку інноваційної діяльності зробили такі зарубіжні вчені як П. Друкер, І. Нонака, Р. Саймонс, В. Іноземцев та інші. Серед вітчизняних науковців, які досліджують інноваційний менеджмент, можна виділити І. Галицю, В. Семикіну, Л. Федулову, А. Чухна та інших. Разом з тим, досі не достатньо дослідженими залишаються багато складових аспектів управління інноваційною діяльністю персоналу підприємства.

Виходячи з вищезазначеного, метою даної статті є: аналіз зовнішніх чинників інноваційної діяльності персоналу на вітчизняних підприємствах.

Для системного аналізу зовнішніх чинників, ми розмежуємо їх на такі групи:

- фінансово-економічні – податкове стимулювання інноваційної діяльності, структура джерел фінансування технологічних інновацій, темпи оновлення основних засобів, рівень матеріального заохочення інноваторів;
- кадрові – рівень підготовки кваліфікованих кадрів, чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-дослідні роботи;
- організаційно-управлінські чинники – методи управління інноваційною діяльністю, стан захисту інтелектуальної власності, інформаційне забезпечення інноваційної діяльності.

Державне стимулювання інноваційної діяльності підприємств спрямоване на створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку та використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження новітніх екологічно чистих, безпечних і ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції, високоякісних послуг [3]. Разом з тим, декларативна політика держави в сфері інноваційного розвитку, яка полягає в неналежних обсягах фінансування науки та освіти, низькому рівні науково-дослідних розробок, стрімкому погіршенні матеріально-технічного забезпечення виробництва, зменшенні частки висококваліфікованих наукових

кадрів, спричинила подальше відставання промислових підприємств у напрямі техніко-технологічного оновлення виробництва, скорочення частки розробки та виробництва нових видів конкурентоспроможної продукції.

Нині в Україні існують досить високі ризики (політичний, економічний, законодавчий) у високотехнологічному секторі промисловості. На рівні держави відсутня належна правова регламентація страхування інвестиційних кредитів. Система оподаткування в сфері інноваційної діяльності промислових підприємств не забезпечує привабливість податкових пільг для капіталу в тому числі іноземного, який спрямовується у наукомісткі галузі економіки України. Це негативно позначилося на темпах фінансування технологічних інновацій інвесторами. Так у 2000 р. обсяг фінансування технологічних інновацій іноземними інвесторами складає 7,57% до загальної суми витрат, а у 2008 р. – лише 0,96% [16].

Натомість, іноземні інвестори активно фінансують галузі посередницького спрямування – торгівля, сектор фінансових послуг та операцій з нерухомістю, у яких рівень прибутковості в середньому перевищує 200%. Ці галузі зосереджують близько 36,5% усіх прямих іноземних інвестицій. Отже, залучений іноземний капітал в Україні не сприяє структурним зрушенням в економіці.

Серед джерел фінансування технологічних інновацій на промислових підприємствах України протягом 2000-2008 рр. переважали власні кошти, які склали 60-87% від загальної суми витрат підприємств на ці цілі. Найменшу частку в джерелах фінансування технологічних інновацій займало фінансування за рахунок коштів іноземних інвесторів.

Таблиця 1 - Обсяги та структура джерел фінансування технологічних інновацій на вітчизняних підприємствах протягом 2000-2008 рр.

Рік	Загальна сума витрат, млн. грн.	У тому числі за рахунок коштів							
		власних		державного бюджету		іноземних інвесторів		інші джерела	
		млн. грн.	% до загальної суми витрат	млн. грн.	% до загальної суми витрат	млн. грн.	% до загальної суми витрат	млн. грн.	% до загальної суми витрат
2000	1757,1	1399,3	79,64	7,7	0,44	133,1	7,57	217	12,35
2001	1971,4	1654	83,90	55,8	2,83	58,5	2,97	203,1	10,30
2002	3013,8	2141,8	71,07	45,5	1,51	264,1	8,76	562,4	18,66
2003	3059,8	2148,4	70,21	93	3,04	130	4,25	688,4	22,50
2004	4534,6	3501,5	77,22	63,4	1,40	112,4	2,48	857,3	18,91
2005	5751,6	5045,4	87,72	28,1	0,49	157,9	2,75	520,2	9,04
2006	6160	5211,4	84,60	114,4	1,86	176,2	2,86	658	10,68
2007	10850,9	7999,6	73,72	144,8	1,33	321,8	2,97	2384,7	21,98
2008	11994,2	7264	60,56	336,9	2,81	115,4	0,96	4277,9	35,67

Складено за даними: [16].

У 2007 р. понад 90% підприємств здійснювали інновації за рахунок власних коштів. Отримали кредити 145 підприємств на суму 2,0 млрд. грн., кошти іноземних інвесторів отримали 23 підприємства в обсязі 0,3 млрд. грн. З 1472 підприємств, які займалися інноваційною діяльністю в 2007 р. лише 44 отримали підтримку державного бюджету та 13 – місцевих бюджетів, сукупний обсяг яких склав 152,1 млн. грн. або 1,4% [8].

Однією зі складових елементів державного стимулювання інноваційної діяльності підприємств є фіскальне стимулювання. Так, відповідно до закону України “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків” [4] технологічні парки, їх учасники, дочірні і спільні підприємства при

виконанні інвестиційних та інноваційних проектів не відраховують до бюджету суми податку на додану вартість та на прибуток підприємств, нараховані відповідно до законів України “Про податок на додану вартість” та “Про оподаткування прибутку підприємств”. Натомість, ці кошти інноваційні підприємства зараховують на спеціальні рахунки і використовують виключно на наукову й науково-технічну діяльність, розвиток власних науково-технологічних та дослідно-експериментальних баз. Цим законом передбачено, що технологічні парки, їх учасники та спільні підприємства при реалізації проектів технологічних парків можуть застосовувати прискорену амортизацію задіяних у проекті технологічного парку основних фондів, а також щорічну 20% норму прискореної амортизації основних фондів груп 3 та 4. При цьому амортизація задіяних у проекті технологічного парку основних фондів групи 3 проводиться до досягнення балансовою вартістю групи нульового значення [4].

Відзначимо, що сучасні темпи оновлення основних засобів у промисловості на рівні 4–5 % за рік при ступені зношеності близько 60 % не здатні забезпечити їх швидку модернізацію. В 2007 р. 83,0 % усіх інвестицій у переробну промисловість надійшли у низько– та середньо-низькотехнологічні галузі, у високотехнологічні – 2,6% (у 2005 р. – 3,2). Разом з тим, на придбання технологій, машин, обладнання й інструментів, які пов’язані з технологічною модернізацією виробництва підприємств в 2007 р. було спрямовано лише 47,7 % усіх капітальних коштів [14, с. 339].

У 2007 р. порівняно з попереднім роком відбулося підвищення частки машинобудівної галузі у структурі промислового виробництва до 15,6% (на 0,8%). Але досягнення високих темпів зростання галузі пов’язане переважно з суттєвим зростанням виробництва транспортних засобів та устаткування внаслідок динамічного розширення попиту з боку як вітчизняних підприємств, які активізували інвестиційну діяльність та збільшили витрати на оновлення основних фондів, так і населення (в споживчому сегменті машинобудування) [10].

Динаміка промислового зростання протягом 2000-2008 рр. знаходилась на високому рівні – в середньому приблизно 9,9%. Разом з тим, ці результати були досягнуті підприємствами в цілому не за допомогою оновлення підприємствами технологій та впровадження інновацій.

Обмежуючим чинником інноваційної діяльності персоналу є низький рівень ефективності використовуваних технологій, що становить близько 30 % від рівня ефективності передових світових технологій [14, с. 337]. Зауважимо, що процес оновлення технологічної бази промислових підприємств не має стійкої зростаючої динаміки. Хоча в 2007 р. було впроваджено 1419 нових технологічних процесів, що на 23,9 % більше, ніж у попередньому році, проте значно нижче рівня 2003–2004 рр. – 1727 та 1808 нових технологічних процесів відповідно. Така ситуація характерна і для впроваджених підприємствами інноваційних видів продукції. В 2007 р. кількість впроваджених інноваційних видів продукції промисловими підприємствами збільшилась у порівнянні з 2006 р. майже на 5% (до 2526) найменувань, в той час як у 2004 р. цей показник становив 3978 найменувань [16]. Отже, результативність інноваційної діяльності в 2007 р. за низкою напрямів виявилася нижчою у порівнянні з минулими роками.

Керуючись метою отримання прибутку (доходів) у короткостроковій перспективі, власники підприємств більш зацікавлені використовувати дешеву робочу силу, навіть за умови експлуатації енерговитратного устаткування, аніж впроваджувати у виробничий процес дорогі нововведення. Поєднання трьох факторів – високої ризиковості розробки та реалізації інноваційних ідей, сприятливих умов для використання дешевої робочої сили, застарілих виробничих технологій і техніки, створюють умови для відхилення на вітчизняних підприємствах 80-90% всіх

запропонованих персоналом інноваційних ідей. Тоді як, наприклад, у Польщі частка прийнятих до виробництва інноваційних ідей у їхній загальній структурі становить 30 %, Швеції – 45 %, США – 52 %, Японії – 63 % [6, с.1].

В Україні в нинішніх економічних умовах статистичні дані свідчать про незадовільний стан оплати праці в промисловості, що є результатом дії моделі соціально-економічного розвитку, орієнтованої на дешеві технології, техніку, сировину та робочу силу. Так, у 2008 р. середньомісячна заробітна плата у промисловості становила - 2017 грн. (у 2006 р. – 1212 грн.), у будівництві – 1832 грн. (у 2006 р. – 1140 грн.), у сфері фінансової діяльності – 3747 грн. (у 2006 р. – 2050 грн.), у сфері державного управління – 2581 грн. (у 2006 р. – 1578 грн.) [16].

Працівники найбільш наукомістких галузей промисловості, наприклад машинобудування, виробництва електричного устаткування, енергозберігаючого обладнання, які мають створювати і забезпечувати усі інші сфери економіки новітніми технологіями і технікою, наразі отримують заробітну плату нижчу, аніж користувачі цих нововведень. Натомість найвищі заробітки концентруються в паливно-енергетичному комплексі, металургії, вугільній промисловості, сфері фінансів, кредитування й страхування, роздрібній торгівлі, сфері операцій з нерухомістю, заробітна плата в яких перевищила середній рівень по країні в 2,5 разу в 2007 році.[11, с. 108].

Отже, заробітна плата для інноваторів не виконує в достатній мірі відтворювальну і стимулюючу функції. Підкреслимо, що для підвищення продуктивності інноваційної діяльності працівників необхідно є нематеріальна мотивація за умови достатнього рівня матеріального забезпечення.

Невисокі обсяги авторських винагород працівників-інноваторів негативно позначаються на матеріальній зацікавленості у активізації раціоналізаторської і винахідницької діяльності. Адже, мінімальні ставки винагороди, % доходу, одержаного від реалізації продукції становлять за:

- продукцію масового виробництва – 0,5%;
- продукцію індивідуального виробництва (спеціального призначення для обмеженого кола споживачів) – 1%;
- продукцію з унікальними ознаками та властивостями – 3% [5].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №520 від 04.06.2008 р. [5], авторів технології або її складових, що створені в результаті виконання ним творчої (інтелектуальної) роботи, який є власником майнових прав на неї, та особам, які здійснюють трансфер технології і є власниками майнових прав на неї, виплачується по 50% мінімальної ставки винагороди. Проте, у договорі про трансфер технології сторони можуть встановити інший розмір винагороди з визначенням порядку її розподілу.

Відзначимо, що на сьогодні закони України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки» [1, 2] не забезпечують надійного захисту прав працівників-інноваторів, процедури та розміри винагороди за створення та використання винаходу та інших результатів інноваційної діяльності працівника. Зокрема, ці закони містять положення, згідно яких лише за наявності оформленого винаходу працівника, роботодавець зобов'язаний укласти з ним договір про розмір та умови виплати йому винагороди у відповідності з рівнем економічної цінності винаходу. Ці норми носять демотивуючий характер, оскільки працівник-інноватор наперед не знає про розмір та умови отримання винагороди, які в майбутньому можуть бути юридично оформлені договором.

У промисловості нині спостерігається низький рівень показників підготовки та перепідготовки кадрів. Так, у 1999 р. підготовку та підвищення кваліфікації пройшло 7,9%, то у 2007 р. цей показник збільшився лише на 4,2%. Лише близько 6% штатних

працівників навчаються за рік новим професіям, 13,5% підвищують кваліфікацію. Кожен працівник промислового підприємства має змогу підвищувати рівень своєї кваліфікації один раз на 14 років, враховуючи те, що сьогодні знання застарівають за 3 роки, збереження такої тенденції призведе до повного старіння знань [13].

Не менш тривожним негативним чинником кадрового забезпечення інноваційної діяльності в Україні є невідповідність масштабів і якості підготовки кваліфікованих кадрів вищими навчальними закладами рівню економічного розвитку України, що в першу чергу викликано недосконалістю освітньої сфери та пострадянською ментальністю. В рейтингу конкурентоспроможності країн за оцінкою якості освітньої системи Україна майже вдвічі відстає від лідера рейтингу – Фінляндії. За показником рівня сприйнятливості до інновацій науковців та інженерів Україна отримала 4,6 бали порівняно з 6,1 – у Сінгапурі, 6,0 – у Фінляндії та 5,8 – у США. У рейтингу конкурентоспроможності Україна отримала майже вдвічі меншу від країн-лідерів (Сінгапуру, Фінляндії, США, Німеччини) бальну оцінку за розвиненість систем навчання персоналу. Держава та підприємства не здійснюючи необхідного належного імперативного впливу на освітні заклади, послаблюють для них стимули для інвестування в якість освіти, що негативно позначається на універсалізації підготовки та відповідності рівня кваліфікації молодих спеціалістів сучасним потребам обслуговування технологічних процесів на підприємствах. Зокрема, підвищення рівня конкурентоспроможності України обумовлює необхідність удосконалення системи підготовки інженерно-технічних спеціалістів з урахуванням сучасних потреб інформаційних технологій. В той же час, у чисельності випускників ВНЗ відбулося істотне зменшення частки спеціалістів, підготовлених за інженерними спеціальностями, – з 31,8% у 1990 р. до 22,7% у 2006 р. [7, с.146; 16].

Керівники промислових підприємств, акцентуючи увагу на тому, що теоретико-практична підготовка фахівців вищими навчальними закладами 3-4 рівнів акредитації лише частково відповідає вимогам кваліфікаційно-професійного рівня працівника сучасного інноваційного промислового підприємства, не схильні фінансувати заходи з навчання, організації практики та стажування студентів, брати участь у обговоренні та вдосконаленні навчальних програм. Питома вага у надходженні позабюджетних коштів вищих навчальних закладів від промислових підприємств в Україні не перевищує 1-2%, основна частка витрат фінансується за рахунок коштів державного бюджету та коштів фізичних осіб (у західних країнах підприємства фінансують 20-60% витрат на підготовку кадрів у вищих навчальних закладах) [13; 16].

Розмір державних стипендій для талановитої молоді залишається на невисокому рівні (від 800 до 2000 грн.) навіть у порівнянні з теж невисоким показником середньомісячного розміру заробітної плати працівників у переробній промисловості, що відповідно негативно позначається на їх стимулюючій функції.

Спостерігається негативна динаміка і стосовно чисельності фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи. За період 1991-2005 рр. відбулося катастрофічне скорочення цих кадрів - у 2,8 рази, в тому числі докторів наук в галузевому секторі науки у 1,95 рази, а кандидатів наук в галузевому і заводському секторах економіки – у 3 і 1,8 разів відповідно. Але динаміка загальної чисельності докторів наук має тенденцію до зростання (за період 1991 – I півріччя 2008 р. у 1,3 рази), що відбувається головним чином за рахунок збільшення даної категорії працівників у академічному і вузівському секторах науки [8, с.40; 9].

Стримує інноваційну діяльність персоналу і нинішній стан захисту інтелектуальної власності в Україні. Хоча кількість придбаних технологій за період 2005-2007 рр. зросла у 4,8 рази, але ці результати були досягнуті переважно за рахунок

придбаного устаткування, а не завдяки купівлі ліцензій на використання винаходів, промислових зразків, укладанню угод на придбання технологій. З метою здійснення нововведень у 2007 р. 268 інноваційних підприємств придбали 1438 нових технологій, з яких лише 297 – за межами України. Із загальної кількості технологій 555 було придбано з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців, 528 – з устаткуванням, 138 – як результат досліджень і розробок, 96 – за договорами на придбання прав на патенти, за ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей, 40 – за угодами на придбання технологій та ноу-хау [8, с. 193]. Аналіз структури ліцензійних договорів свідчить, що більше 60% договорів припадають на виключні майнові права, 30% – ліцензії з використання об'єктів промислової власності і лише 10% – відкриті ліцензії [11, с. 381].

З 1996 р. по 2008 р. обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт в Україні зріс у 7,68 разів, але, якщо провести порівняння з використанням показника питомої ваги обсягу виконаних наукових та науково-технічних робіт у ВВП, то за цей період даний показник погіршився у 1,51 рази.

Статистичні дані свідчать про скорочення, яке торкнулося і кількості впроваджених у виробництво раціоналізаторських пропозицій: у 2007 р. їх використано на 5,2% менше, ніж у 2006 р., у 2005 р. – на 4,8% менше, ніж у 2004 р. Такі показники спричиненні низьким рівнем матеріального заохочення працівників, невисокими обсягами фінансування НДДКР на промислових підприємствах, недосконалою системою реєстрації раціоналізаторських пропозицій, низькими темпами оновлення матеріально-технічної бази підприємств. Раціоналізаторство здебільшого підтримується на великих підприємствах, які мають достатні фінансові, матеріально-технічні ресурси для інноваційної діяльності та патентні відділи. Разом з тим, кількість великих інноваційних підприємств за період 2000-2006 рр. зменшилась у 1,7 рази, а кількість малих інноваційних підприємств, навпаки, зросла у 7,5 рази [16].

Проведений нами аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств засвідчив про панування на більшості великих підприємствах жорстких адміністративних методів в управлінні науковими та науково-дослідними роботами, відсутністю розвиненої інноваційної інфраструктури на підприємствах.

Україна обіймає слабкі позиції в світовій торгівлі наукомісткою продукцією – лише 0,1%. В Україні в середньому закуповується не більше ніж 50 іноземних ліцензій на рік, а щорічна сума вартості продукції, виробленої за придбаними ліцензіями не перевищує обсягу 25 млн. дол. США. Близько третини українських ліцензій передаються російським підприємствам. Розвинені країни, на жаль, купують не більше 10 вітчизняних ліцензій на рік. Непокоїть і той факт, що лише шість з тисячі зареєстрованих в Україні патентів доходять до стадії виробництва [11, с. 377].

Негативно впливають на інноваційну діяльність персоналу обмежені інформаційні можливості підприємств. Зокрема, особливо відчутною для працівників-інноваторів є відсутність або закритий доступ до інформації про нові технології та техніку, а також інформації про ринки збуту.

Гострою є проблема забезпечення патентною інформацією. З 1992 року в регіонах України припинено отримання сучасної патентної інформації, зокрема видання «Винаходи країн світу», яке було основним джерелом інформації для працівників-інноваторів. Подібне призводить до складності здійснення на необхідному рівні патентних досліджень, проведення пошуку на патентну чистоту, а також вкрай ускладнює експорт наукоємної продукції [15, с. 45].

Аналіз зовнішніх чинників інноваційної діяльності персоналу вітчизняних підприємств дозволив дійти висновку про їх негативну тенденцію впливу, яка характеризується:

- невідповідністю між нагромадженим та збереженим науково-технічним потенціалом і продуктивністю вітчизняних промислових підприємств і науково-дослідних установ;

- неефективним управлінням в сфері фінансування науки та освіти;
- нестимулюючою фіскальною політикою в сфері інноваційної діяльності;
- несприятливим законодавчим регулюванням діяльності працівників-інноваторів.

Для розвитку та ефективності інноваційної діяльності персоналу необхідне поєднання цілеспрямованих зусиль держави, вищої школи, науково-технічного співтовариства країни, капіталу приватних інвесторів, керівників підприємств з використанням всіх організаційно-управлінських, фінансово-економічних та кадрових важелів впливу.

Список літератури

1. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 № 3687-ХІІ.
2. Закони України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 № 3688-ХІІ.
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.02 р. N 40-IV.
4. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. N 991-ХІV.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій і особам, які здійснюють їх трансфер» від 04.06.2008р. №520.
6. Зянько В.В. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України. – http://www.niss.gov.ua/Table/Jalilo_m/030.htm.
7. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір (колективна монографія) / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальної досліджень НАН України, 2008. – 316 с.
8. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. / Державний комітет статистики України — К.: ДП "Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України", 2008. – 362 с.
9. Науково-технічна діяльність. – http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/ni/ntd/ntd_u/ntd2008_u.htm.
10. Покришка Д. Основні чинники та ризики розвитку промисловості на сучасному етапі // <http://www.niss.gov.ua/Monitor/juni08/12.htm>
11. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / [Кіндзерський Ю.В., Якубовський М.М., Галиця І.О. та ін.]; за ред. к.е.н. Ю.В. Кіндзерського; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2009. – 928 с.
12. Праця в Україні у 2008 році: Статистичний збірник / Держкомстат України. – К., 2009.
13. Семікіна М.В. Удосконалення підготовки професійних кадрів промисловості на засадах соціального партнерства // Проблема ефективного використання та професійно-технічної підготовки кадрів промислового сектору України: Доповіді міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28-29 листопада 2007 р.: У 2 томах. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – Т.2. – С.76–88.
14. Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 744 с.
15. Шидловский А. К. Опыт и проблемы изобретательства и поддержки творческой деятельности в науке // Наука та інновації, 2007. – Т 3, № 4. – С. 43–52.
16. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

О. Наумова

Анализ внешних факторов инновационной деятельности персонала отечественных предприятий

В статье исследованы внешние факторы инновационной деятельности персонала отечественных предприятий. Проанализированы такие группы факторов, как организационно-управленческие, финансово-экономические и кадровые.

О. Naumova

Analysis of external factors of staff innovative activity of domestic enterprises

In the article the external factors of staff innovative activity of domestic enterprises are researched. Such groups of factors as the organizing and managerial, financial and economic, human resources are analyzed.

Одержано 20.04.10